2025/1534

23.7.2025

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2025/1534,

18. juuli 2025,

mis käsitleb ajutisi erandeid määruste (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399 teatavatest sätetest seoses riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi järkjärgulise töölerakendamisega

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkte b ja d ning artikli 87 lõike 2 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([1])

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2226 ([2]) (millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem (EES)) artikli 66 lõikes 1 on sätestatud, et komisjon otsustab EESi töölerakendamise kuupäeva, kui on täidetud teatavad tingimused.

(2) Komisjon ei ole saanud kõiki määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõike 1 punkti c kohaseid teateid, mis on üks EESi töölerakendamise otsuse tegemise tingimustest.

(3) Määrus (EL) 2017/2226 võimaldab aga ainult täielikku töölerakendamist ja selles nõutakse, et kõik liikmesriigid hakkaksid EESi kasutama täielikult kõigi kolmandate riikide kodanike puhul, kes tuleb EESis registreerida, ja kasutaksid EESi samaaegselt kõigis oma piiripunktides. EESi kõikide funktsioonide samaaegne täielik töölerakendamine kõigis piiripunktides kujutab aga endast ohtu EESi kui terviku vastupidavusele ja reisijatevoogudele välispiiridel.

(4) Selleks et tagada EESi sujuv käivitamine, hõlbustada selle õigeaegset kasutuselevõtmist kõikides liikmesriikides, anda liikmesriikidele vajalik paindlikkus hakata EESi kasutama selgelt kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul ning hõlbustada EESi töölerakendamisel tehniliste ja rakenduslike kohanduste tegemist, on vaja kehtestada normid EESi järkjärguliseks töölerakendamiseks, mille ajal peaks liikmesriikidel olema võimalik otsustada EESi etapiviisilise kasutuselevõtu kasuks. Tagamaks, et nendes kohandustes arvestatakse võimalike reisijatevoogude ja kõrghooaegadega, võttes samal ajal arvesse asjaolu, et EESi järkjärguline töölerakendamine võib avaldada liikmesriikidele teatavat mõju ka piiripunktide suurema töökoormuse kaudu, peaks niisugune järkjärguline töölerakendamine olema piiratud kestusega, milleks on 180 päeva.

(5) Selleks et võimaldada EESi järkjärgulist töölerakendamist, on vaja teha ajutine erand Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2226 ja määruse (EL) 2016/399 ([3]) teatavatest sätetest. Muid määruses (EL) 2017/2226 sätestatud norme, mida käesolev määrus ei mõjuta, kohaldatakse nii, nagu on sätestatud kõnealuses määruses. Eelkõige kohaldatakse EESis selle järkjärgulise töölerakendamise ajal registreeritud andmete suhtes määruses (EL) 2017/2226 sätestatud norme ning seetõttu peetakse neid andmeid usaldusväärseteks ja täpseteks. Lisaks ei mõjuta käesolev määrus nende teadete kehtivust, mille liikmesriigid on juba esitanud määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõike 1 punkti c kohaselt.

([1]) Euroopa Parlamendi 8. juuli 2025. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 18. juuli 2025. aasta otsus.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeeluandmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2226/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj).

(6) Liikmesriigid, kes ei kavatse hakata EESi täielikult kasutama EESi järkjärgulise töölerakendamise algusest peale, peaksid hakkama EESi rakendama järk-järgult, et registreerida riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel nende kolmandate riikide kodanike andmeid, kelle andmed tuleb ühes või mitmes piiripunktis või ühes või mitmes sellise piiripunkti järjekorrareas EESis registreerida. Kui see on võimalik ja kohaldatav, peaksid liikmesriigid kasutama õhu-, maismaa- ja merepiiripunktide kombinatsiooni. Selleks et tagada EESi kontrollitud käivitamine ning paremini hallata ja vältida võimalikke pikki ooteaegu piiridel, peaksid liikmesriigid asjakohasel juhul ja vajaduse korral võtma kõik EESi funktsioonid kasutusele järk-järgult ning registreerima järk-järgult kõigi nende kolmandate riikide kodanike andmed, kelle andmed tuleb EESis registreerida. Selleks et tagada EESi täielik kasutamine kõigis liidu piiripunktides, tuleks juhul, kui liikmesriigid otsustavad hakata EESi rakendama järk-järgult, rakendada seda etapiviisi ja sätestada tuleks miinimumnõuded, mille liikmesriigid peavad täitma. Liikmesriikidel peaks olema võimalik riiklikul tasandil rakendamist kiirendada või hakata EESi täielikult rakendama alates EESi töölerakendamisest. Andmete järkjärgulisel töötlemisel EESis tuleks täielikult järgida andmesubjektide õigusi, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2016/679 ([4]), ning sellega ei tohiks ei otseselt ega kaudselt kaasneda mingit diskrimineerimist ega profiilianalüüsi kõnealuse määruse tähenduses. Komisjon peaks Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteerides andma vajaduse korral täiendavaid praktilisi suuniseid EESis isikuandmete töötlemise kohta selle järkjärgulise töölerakendamise ajal.

(7) Selleks et hõlbustada EESi sujuvat kasutuselevõtmist, peaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1726 ([5]) loodud Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Amet (eu-LISA) töötama välja kõrgetasemelise kasutuselevõtukava, milles antakse liikmesriikidele ja Europolile suunised EESi kasutuselevõtmise kavandamiseks ja elluviimiseks selle järkjärgulise töölerakendamise ajal (edaspidi „eu-LISA kõrgetasemeline kasutuselevõtukava“). eu-LISA peaks esitama selle kava Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile, liikmesriikidele ja Europolile. Kavas tuleks kinnitada EESi kesksüsteemi toimivuse ja kättesaadavuse tagamise eesmärgid ning strateegia, kuidas lahendada funktsioonide võimalikke väheolulisi, olulisi ja blokeerivaid puudusi, ning selles tuleks esitada liikmesriikidele ja Europolile erandolukorra menetlused ja suunised EESi kesksüsteemi toimimise kohta. Selle kava peaks vastu võtma eu-LISA haldusnõukogu. Liikmesriigid peaksid oma otsustes hakata rakendama või rakendamist kiirendada võtma arvesse eu-LISA kõrgetasemelist kasutuselevõtukava.

(8) Selleks et hõlbustada EESi sujuvat kasutuselevõtmist, peaks iga liikmesriik komisjoni ja eu-LISAga konsulteerides töötama välja riikliku kasutuselevõtukava ning edastama selle kava komisjonile. Riiklikud kasutuselevõtukavad peaksid EESi järkjärgulise töölerakendamise iga etapiga seoses sisaldama teavet kehtestatud künniste ja nõuete kohta, eelkõige järgmist: i) eeldatav kuupäev, millest alates EES piiripunktides tööle rakendatakse, ii) EESis registreeritavate piiriületuste hinnangulise arvu eeldatav osakaal nende kolmandate riikide kodanike koguarvust, kes tuleb EESis registreerida, ning iii) kohaldataval juhul piiripunktides eeldatavasti rakendatavad biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonid. eu-LISA peaks analüüsima, kas riiklikud kasutuselevõtukavad on tehniliselt kooskõlas eu-LISA kõrgetasemelise kasutuselevõtukavaga, ning kinnitama, et need ei sisalda tehnilisi puudusi, mis võivad EESi töölerakendamist veelgi edasi lükata. Komisjon peaks analüüsima kõigi riiklike kasutuselevõtukavade üldist sidusust ja seda, kas iga riiklik kasutuselevõtukava vastab käesolevas määruses sätestatud künnistele ja nõuetele. Liikmesriike kutsutakse oma riiklike kasutuselevõtukavade ettevalmistamisel kooskõlastama asjakohasel juhul oma tegevust piiripunktide taristurajatiste käitajatega. Kui liikmesriik kavatseb hakata EESi rakendama või kasutada EESi biomeetriliste andmete töötlemise funktsioone teatavas piiripunktis, peaks see liikmesriik teavitama sellest selle piiripunkti taristurajatiste käitajaid. Selleks et seirata, kas EESi järkjärguline töölerakendamine toimub nõuetekohaselt, peaksid liikmesriigid esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja eu-LISA-le iga kuu aruande oma riikliku kasutuselevõtukava rakendamise kohta. Igakuises aruandes tuleks esile tuua kõrvalekalded ja see peaks sisaldama parandusmeetmeid, kui need olid vajalikud käesolevas määruses sätestatud kümniste ja nõuete täitmiseks. Komisjon peaks liikmesriikidepoolset kokkuvõtlike riiklike kasutuselevõtukavade ja igakuiste aruannete esitamist hõlbustama.

(9) Võttes arvesse asjaolu, et EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal ei pruugi EESis registreeritud andmed olla täielikud, tuleks sel ajavahemikul kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1726, mis käsitleb Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Ametit (eu-LISA) ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1987/2006 ja nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1077/2011 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 99, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1726/oj).

korrapäraselt lüüa tempel. Riiklikud asutused peaksid võtma arvesse riiki sisenemise / riigist lahkumise andmestike või sisenemiskeeluandmestike võimalikku mittetäielikkust. Asjakohaste EESi andmete puudumise korral peaksid riiklikud asutused käsitama templeid ülimuslikuna. Templi puudumise korral peaksid riiklikud asutused käsitama EESis registreeritud andmeid ülimuslikuna. Kui biomeetrilisi andmeid sisaldava isikliku toimiku ja templi vahel on lahknevusi, peaksid riiklikud asutused käsitama ülimuslikuna EESi andmeid. Riiklikud asutused peaksid juhul, kui biomeetrilisi andmeid mittesisaldava isikliku toimiku ja templi vahel on lahknevusi, või määruse (EL) 2017/2226 artikli 16 lõikes 4 osutatud juhtudel otsustama igal üksikjuhul eraldi, kas pidada ülimuslikuks templit või EESi andmeid.

(10) Võttes arvesse, et EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal ei pruugi EESis registreeritud andmed olla täielikud, ei tohiks riiklikud asutused võtta arvesse automaatkalkulaatori tulemusi EESis registreeritud kolmandate riikide kodanike lubatud viibimisaja maksimaalse järelejäänud kestuse kohta. Samamoodi ei tohiks riiklikud asutused oma ülesannete täitmisel võtta arvesse automaatset mehhanismi, mille alusel tuvastatakse või märgistatakse väljumisandmete puudumist pärast lubatud viibimisaja lõppkuupäeva, ega andmeid, mille kohaselt lubatud viibimisaja maksimaalne kestus on ületatud, ega koostatud nimekirju isikutest, kes on kindlaks tehtud viibimisaja ületajatena.

(11) Selleks et liikmesriikidel oleks EESi töölerakendamisega kohanemiseks piisavalt aega, ei tohiks biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonide kasutamine olla piiripunktides kohustuslik esimese 60 päeva jooksul pärast EESi järkjärgulist töölerakendamist. Liikmesriike julgustatakse aga neid funktsioone kõnealusel ajavahemikul kasutama, et toetada sujuvat rakenduslikku üleminekut ning võimaldada rakendamisprobleemide aegsat avastamist ja lahendamist. Hiljemalt 90. päeval alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast peaksid liikmesriigid rakendama EESi koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega vähemalt pooltes oma piiripunktides. Biomeetriliste andmete esitamine ei tohiks olla nende kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise tingimus, kes tuleb EESis registreerida piiripunktides, kus EESi rakendatakse ilma biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonideta.

(12) Selleks et arvestada vajadusega võtta piiripunktides järk-järgult kasutusele EES koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega, tuleks EESis registreeritavate kolmandate riikide kodanike biomeetrilist kontrolli teha ainult piiripunktides, kus EES on tööle rakendatud koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega.

(13) Selleks et tagada nõukogu otsusega 2004/512/EÜ ([6]) loodud viisainfosüsteemi (VIS) ning EESi koostalitlusvõimetoimingute sidusus, peaks olema VISile otse juurdepääs üksnes piiripunktides, kus EESi ei rakendata. Piiripunktides, kus EESi rakendatakse, peaksid piirivalveasutused kasutama EESi ja VISi koostalitlusvõimet.

(14) Kolmandate riikide kodanikke, kelle andmed tuleb EESis registreerida, tuleks teavitada nende õigustest ja kohustustest seoses nende andmete töötlemisega, kasutades selleks määruse (EL) 2017/2226 artikli 50 lõikes 5 sätestatud tüüpvormi. Teave, mis tuleb esitada kõnealustele kolmandate riikide kodanikele, peaks viitama EESi järkjärgulisele töölerakendamisele. Neid kolmandate riikide kodanikke tuleks tüüpvormis teavitada nende kohustusest esitada piiripunktis biomeetrilisi andmeid, kui see kohustus on riiki sisenemise tingimus, biomeetriliste andmete esitamata jätmise tagajärgedest, sellest, et neil ei ole võimalik kontrollida lubatud viibimisaja järelejäänud kestust automaatselt, ja võimalusest kasutada lühiajalise viibimise kalkulaatorit, mis on kättesaadav komisjoni veebisaidil.

(15) Selleks et kajastada EESi järkjärgulist töölerakendamist, peaks komisjon vaatama EESi veebisaidil esitatud andmed korrapäraselt läbi ja neid vajaduse korral kohandama.

(16) Komisjon peaks, kaasates Euroopa Andmekaitseinspektori, kohandama oma vastavalt määruse (EL) 2017/2226 artiklile 51 välja töötatud teabematerjale, et korraldada EESi järkjärgulise töölerakendamisega kaasnev teavituskampaania.

(17) EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal ei ole kolmandate riikide kodanikel võimalik oma lubatud viibimisaja täpset kestust määruse (EL) 2017/2226 artikli 13 lõikes 1 osutatud veebiteenuse abil elektrooniliselt kontrollida.

([6]) Nõukogu 8. juuni 2004. aasta otsus 2004/512/EÜ viisainfosüsteemi (VIS) kehtestamise kohta (ELT L 213, 15.6.2004, lk 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2004/512/oj).

(18) Käesolev määrus ei mõjuta lennuettevõtjate, mereveoettevõtjate ja reisijaterühmi bussiga vedavate rahvusvaheliste vedajate kohustusi, mis on sätestatud konventsioonis, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta ([7]) (edaspidi „Schengeni lepingu rakendamise konventsioon“) artikli 26 lõikes 1 ja nõukogu direktiivis 2001/51/EÜ ([8]). Sellega seoses peaksid vedajad kontrollima reisidokumentidesse löödud templeid. Selleks et piiripunktides EESi diferentseeritud kohaldamist puudutav teabevahetus vedajatega oleks tulemuslik ja tooks lõppkokkuvõttes kasu reisijatele, on äärmiselt oluline, et liikmesriigid jagaksid läbipaistvat teavet EESi kasutuselevõtmise kohta oma piiripunktides.

(19) Määruse (EL) 2017/2226 artiklis 22 ja määruse (EL) 2016/399 artiklis 12a on sätestatud EESi töölerakendamise üleminekuperiood ja üleminekumeetmed. Selleks et EESi saaks rakendada tööle järk-järgult, on nendest artiklitest vaja teha erand, et tagada üleminekuperioodi ja üleminekumeetmete kohaldamine alles pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu. Kõnealuse erandi kohaldamine peaks lõppema viis aastat ja 180 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1.

(20) Tagamaks, et riiklikud asutused ja liidu asutused ei tee oma ülesannete täitmisel otsuseid üksnes EESis registreeritud andmete põhjal, peaksid nad võtma arvesse, et EESis registreeritud isiklikud toimikud võivad sisaldada mittetäielikke andmekogumeid. Kõnealuse erandi kohaldamine peaks lõppema viis aastat ja 180 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1, et võtta arvesse kõnealuse määruse artikli 34 lõikes 3 sätestatud viieaastast säilitamistähtaega selliste andmekogumite puhul, mille kohta ei ole sisestatud lahkumiskannet. EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal loodud riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmeid ei tohiks kasutada automaatseks aruandluseks ega automaatseteks menetlusteks, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1240 ([9]) loodud Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemis (ETIAS) tehtavaks automaatseks päringuks.

(21) Liikmesriigid peaksid määruse (EL) 2017/2226 andmete muutmist ja ennetähtaegset kustutamist käsitlevate sätete järgimise tagamisel täiendama mittetäielikke andmeid ulatuses, mida võimaldab EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal EESis registreeritud andmekogumite piiratud kättesaadavus.

(22) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1896 ([10]) asutatud Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ei tohiks EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal pääseda juurde EESis registreeritud andmetele riskianalüüside ja haavatavuse hindamiste tegemiseks, sest andmed ei ole täielikud ning see võib viia eksitavate riskianalüüside ja haavatavuse hindamiste tulemusteni.

(23) Selleks et tagada välispiiride tulemuslik haldamine EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal, tuleks kohaldada järgmisi norme. Piiripunktides, kus EESi ei rakendata, tuleks teha kontrolle piiril kooskõlas määrusega (EL) 2016/399, nagu seda kohaldatakse päev enne EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1. Piiripunktides, kus EESi rakendatakse, tuleks teha kontrolle piiril kooskõlas määrustega (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399 ning konkreetsete eranditega kõnealustest määrustest, mis on sätestatud käesolevas määruses ja mida kohaldatakse, kui tegemist on isikusamasuse kontrolliga piiripunktides, kus EESi rakendatakse ilma biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonideta, et võimaldada EESi järkjärgulist töölerakendamist. Niisuguste kontrollide piiril tegemine ei tohiks piirata viisaomanike isikusamasuse kontrollimist sõrmejälgede alusel vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 767/2008 ([11]).

([7]) EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/convention/2000/922/oj.

([8]) Nõukogu 28. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/51/EÜ, millega täiendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 26 sätteid (EÜT L 187, 10.7.2001, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/51/oj).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1240/oj).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri-ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (ELT L 218 13.8.2008, lk 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/767/oj).

(24) Selleks et võimaldada tehnilist ja organisatsioonilist korda igas liikmesriigis EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal tulemuslikult kohandada ning tegeleda EESi kesksüsteemi, riiklike süsteemide või sidetaristu rikete juhtumitega, mis märkimisväärselt häirivad EESi rakendamist, või tegeleda erandlike asjaoludega, mis põhjustavad nii intensiivset liiklust, et ooteaeg piiripunktides muutub ülemäära pikaks, peaks kõikidel liikmesriikidel sõltumata sellest, kas nad hakkavad EESi kasutama täielikult või järk-järgult, olema EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal võimalus EESi rakendamine teatavates piiripunktides täielikult või osaliselt peatada. Liikmesriigid peaksid seda võimalust kasutama ainult juhul, kui selline peatamine on rangelt vajalik, ja võimalikult lühikeseks ajaks. Osalise peatamise korral tuleks peatada biomeetriliste andmete registreerimine EESis. Täieliku peatamise korral ei tohiks EESis andmeid üldse registreerida. Selline peatamine ei tohiks mõjutada EESi järkjärgulise töölerakendamise ajakavaga seotud kohustusi, kuid see võib ajutiselt mõjutada registreerimiskünniseid.

(25) Selleks et maandada täiendavaid riske, mis on seotud EESi kasutuselevõtuga koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega, peaks kõikidel liikmesriikidel olema võimalus peatada biomeetriliste andmete registreerimine EESis pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu erandlikel asjaoludel, mis põhjustavad nii intensiivset liiklust, et ooteaeg piiripunktides muutub ülemäära pikaks. Selline peatamine peaks olema võimalik pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu piiratud ajavahemikuks, milleks on 90 päeva. Seda ajavahemikku tuleks automaatselt pikendada 60 päeva võrra, kui EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal EESis registreeritud isiklikest toimikutest vähem kui 80 % sisaldab biomeetrilisi andmeid.

(26) eu-LISA peaks esitama EESi kasutamise statistika kohta aruandeid, mille eesmärk peaks olema hinnata EESi toimivust ja seda, kas liikmesriigid järgivad eu-LISA kõrgetasemelist kasutuselevõtukava ja riiklikke kasutuselevõtukavu, teha kindlaks parandamist vajavad valdkonnad, seirata vastavust käesoleva määruse EESi järkjärgulise töölerakendamise nõuetele ning toetada EESi edasise arendamise ja optimeerimisega seotud otsuste tegemist. Lisaks peab eu-LISA kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 63 lõikega 4 avaldama statistilisi andmeid EESi kasutamise kohta selle järkjärgulise töölerakendamise ajal. Ühtlasi peaks eu-LISA andma jätkuvalt korrapäraselt aru eu-LISA haldusnõukogule. eu-LISA programmi nõukogu peaks seirama EESi järkjärgulist töölerakendamist.

(27) eu-LISA kõrgetasemelise kasutuselevõtukava ja riiklike kasutuselevõtukavadega seotud ettevalmistustöid tuleks alustada alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast. eu-LISA kõrgetasemelises kasutuselevõtukavas ja riiklikes kasutuselevõtukavades tuleks võtta arvesse EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1. Kõik kõnealuses artiklis loetletud tingimused peavad olema täidetud õigeaegselt, et komisjon saaks võtta vastu otsuse, millega määratakse kindlaks EESi töölerakendamise kuupäev enne kõnealuse ettevalmistava töö algust, võttes arvesse ka koostalitlusvõime tegevuskava, mille nõukogu kiitis heaks 5. märtsil 2025. aastal. Eelkõige peab komisjon saama õigeaegselt kõik kõnealuse määruse artikli 66 lõike 1 punkti c kohased teated. EESi järkjärguline töölerakendamine peaks algama ning käesolevas määruses sätestatud erandeid tuleks kohaldada alates EESi töölerakendamise kuupäevast, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1. Kuna käesoleva määrusega sätestatakse ajutised erandid, peaks selle kohaldamine lõppema 180 päeva pärast nimetatud kuupäeva. Sätteid, millega nähakse ette erandid määruses (EL) 2017/2226 sätestatud üleminekuperioodi ja -meetmete kohaldamisest, juurdepääsust EESi andmetele, reisidokumentidesse löödud templite kontrollimisest vedajate poolt ning EESi peatamise sätetest, tuleks pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu siiski piiratud aja jooksul edasi kohaldada.

(28) Kuna käesoleva määruse eesmärki kehtestada normid EESi järkjärguliseks töölerakendamiseks ja erandite tegemiseks määrustest (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399 ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(29) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et käesolev määrus põhineb Schengeni *acquis*'l, otsustab Taani kõnealuse protokolli artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast nõukogu otsuse tegemist käesoleva määruse üle, kas ta rakendab seda oma õiguses.

(30) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2002/192/EÜ ([12]); seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel, see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(31) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises) ([13]) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ ([14]) artikli 1 punktis A osutatud valdkonda.

(32) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ([15]) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ ([16]) artikliga 3.

(33) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) ([17]) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis A osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL ([18]) artikliga 3.

(34) Küprose puhul kujutavad käesoleva määruse VISi käsitlevad sätted endast Schengeni *acquis*'l põhinevaid või muul viisil sellega seotud sätteid 2003. aasta ühinemisakti artikli 3 lõike 2 tähenduses. EESi rakendamiseks on vaja anda VISile passiivne juurdepääs. Kuna EESi peavad rakendama ainult need liikmesriigid, kes täidavad EESi töölerakendamise alguses VISiga seotud tingimusi, ei hakka Küpros EESi rakendama kohe selle töölerakendamise algusest. Küpros ühendatakse EESiga niipea, kui määruses (EL) 2017/2226 osutatud menetluse tingimused on täidetud.

(35) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 ([19]) artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse 10. märtsil 2025.

(36) Käesoleva määrusega kehtestatakse EESile juurdepääsu ranged normid ning selliseks juurdepääsuks vajalikud kaitsemeetmed EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal ja kindlaksmääratud ajavahemikuks pärast EESi järkjärgulise

([12]) Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*' sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2002/192/oj).

([13]) EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/439(1)/oj.

([14]) Nõukogu 17. mai 1999. aasta otsus 1999/437/EÜ Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu teatavate rakenduseeskirjade kohta nende kahe riigi ühinemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1999/437/oj).

([15]) ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

([16]) Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2008/146/oj).

([17]) ELT L 160, 18.6.2011, lk 21.

([18]) Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirikontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj).

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

töölerakendamise lõppu. Sellega säilitatakse ka üksikisikute õigused pääseda ligi oma andmetele, neid parandada, täiendada ja kustutada, nende õigus õiguskaitsevahendile, eelkõige õigus pöörduda kohtusse, ning avalike sõltumatute asutuste poolne järelevalve EESi andmete töötlemise üle. Käesolevas määruses võetakse seega arvesse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtteid, eelkõige õigust inimväärikusele, orjapidamise ja sunniviisilise töö keeldu, õigust vabadusele ja turvalisusele, era- ja perekonnaelu austamist, isikuandmete kaitset, diskrimineerimiskeeldu, lapse õigusi, eakate õigusi, puuetega inimeste integreerimist ühiskonda ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ning õiglasele kohtulikule arutamisele.

(37) Käesoleva määruse kohaldamine ei piira kohustusi, mis tulenevad 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonist, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse määrusega (EL) 2017/2226 loodud riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi (edaspidi „EES“) järkjärgulise töölerakendamise normid nende liikmesriikide piiridel, kus rakendatakse EESi kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 4, ning normid ajutiste erandite tegemiseks määruste (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399 teatavatest sätetest.

Artikkel 2

Mõisted

Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse määruse (EL) 2017/2226 artikli 3 lõikes 1 sätestatud mõisteid.

Lisaks kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „EESi järkjärguline töölerakendamine“ – 180 päeva pikkune ajavahemik alates EESi töölerakendamise kuupäevast, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1;

2) „riiklikud asutused“ – määruse (EL) 2017/2226 artiklis 9 osutatud asutused;

3) „piiriületuste hinnanguline arv“ – liikmesriigi hinnang määruse (EL) 2017/2226 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanike piiriületuste arvu kohta selles liikmesriigis; hinnang põhineb määruse (EL) 2017/2226 artiklis 4 osutatud piire ületades kõnealusesse liikmesriiki lühiajalise viibimise eesmärgil reisivate kolmandate riikide kodanike piiriületuste aasta keskmisel, mis on arvutatud kahe eelneva kalendriaasta kohta alates EESi töölerakendamise kuupäevast, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1.

Artikkel 3

Kasutuselevõtukavad ja aruandlus

1. Hiljemalt 25. augustiks 2025 esitab Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Amet (eu-LISA) Euroopa Parlamendile, nõukogule komisjonile, liikmesriikidele ja Europolile EESi järkjärgulise töölerakendamise kõrgetasemelise kasutuselevõtukava (edaspidi „eu-LISA kõrgetasemeline kasutuselevõtukava“), võttes arvesse artikli 4 lõigetes 2–5 sätestatud künniseid ja nõudeid. Selle kavaga toetatakse EESi kesksüsteemi mõjusat ja pidevat rakendamist, kinnitades EESi kesksüsteemi toimivuse ja kättesaadavuse tagamise eesmärgid ning strateegia, kuidas lahendada funktsioonide võimalikke väheolulisi, olulisi ja blokeerivaid puudusi, ning selles esitatakse liikmesriikidele ja Europolile erandolukorra menetlused ja suunised EESi kesksüsteemi toimimise kohta.

eu-LISA kõrgetasemelise kasutuselevõtukava võtab vastu eu-LISA haldusnõukogu.

2. Hiljemalt 24. septembriks 2025 töötab iga liikmesriik komisjoni ja eu-LISAga konsulteerides välja EESi järkjärgulise töölerakendamise riikliku kasutuselevõtukava (edaspidi „riiklik kasutuselevõtukava“), võttes arvesse eu-LISA kõrgetasemelist kasutuselevõtukava, ja edastab selle kava komisjonile. Kui liikmesriik ei hakka EESi rakendama täielikult alates EESi järkjärgulise töölerakendamise algusest, täpsustatakse riiklikus kasutuselevõtukavas, kuidas tuleb täita artiklis 4 sätestatud künniseid ja nõudeid.

eu-LISA analüüsib, kas riiklikud kasutuselevõtukavad on tehniliselt kooskõlas eu-LISA kõrgetasemelise kasutuselevõtukavaga, ja kinnitab, et need ei sisalda tehnilisi puudusi, mis võiksid EESi töölerakendamist veelgi edasi lükata. Komisjon analüüsib kõigi riiklike kasutuselevõtukavade üldist sidusust ja seda, kas iga riiklik kasutuselevõtukava vastab artiklis 4 sätestatud künnistele ja nõuetele.

Kui liikmesriik kavatseb hakata EESi rakendama või kasutada EESi biomeetriliste andmete töötlemise funktsioone teatavas piiripunktis, teavitab see liikmesriik sellest selle piiripunkti taristurajatiste käitajaid.

3. Alates 30. päevast pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise esimest päeva esitavad liikmesriigid Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja eu-LISA-le igal kuul aruande, milles nad kinnitavad oma riikliku kasutuselevõtukava rakendamist või toovad esile kõrvalekalded ning parandusmeetmed, kui see on vajalik artiklis 4 sätestatud künniste ja kohustuste täitmiseks.

4. Komisjon hõlbustab liikmesriikide kokkuvõtlike riiklike kasutuselevõtukavade ja igakuiste aruannete esitamist.

5. Kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 63 lõikega 6 esitab eu-LISA komisjoni taotlusel komisjonile statistika, mis on vajalik eu-LISA kõrgetasemelise kasutuselevõtukava ja riiklike kasutuselevõtukavade rakendamise seiramiseks.

6. Komisjon annab Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteerides vajaduse korral täiendavaid praktilisi suunised EESis isikuandmete töötlemise kohta EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal.

Artikkel 4

EESi järkjärguline töölerakendamine

1. Erandina määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikest 6 kasutavad liikmesriigid EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal EESi kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2–6.

2. Alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast alustab iga liikmesriik EESi kasutamist riiki sisenemise ja riigist lahkumise korral ühes või mitmes piiripunktis, kasutades selleks võimaluse ja kohaldatavuse korral õhu-, maismaa- ja merepiiripunktide kombinatsiooni, et registreerida ja säilitada määruse (EL) 2017/2226 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanike andmeid. Hiljemalt 30. päeval alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast registreerib iga liikmesriik EESis vähemalt 10 % hinnangulisest piiriületuste arvust selles liikmesriigis.

Esimese 60 päeva jooksul pärast EESi järkjärgulist töölerakendamist võivad liikmesriigid EESi rakendada ilma biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonideta ning riiklikud asutused võivad luua või ajakohastada isiklikke toimikuid ilma biomeetriliste andmeteta.

3. Hiljemalt 90. päeval alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast rakendab iga liikmesriik EESi koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega vähemalt pooltes oma piiripunktides. Iga liikmesriik registreerib EESis vähemalt 35 % hinnangulisest piiriületuste arvust selles liikmesriigis. Määruse (EL) 2017/2226 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanike isiklikud toimikud, mis on registreeritud EESis, peavad sisaldama biomeetrilisi andmeid.

4. Hiljemalt 150. päeval alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast rakendab iga liikmesriik EESi koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega kõigis oma piiripunktides ning registreerib EESis vähemalt 50 % hinnangulisest piiriületuste arvust selles liikmesriigis.

5. Hiljemalt 170. päeval alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast rakendab iga liikmesriik EESi koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega kõigis oma piiripunktides ning registreerib EESis kõik määruse (EL) 2017/2226 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanikud.

6. Sisenemiskeelud, mille kohta on otsus tehtud piiripunktis, kus rakendatakse EESi, registreeritakse EESis vastavalt määruse (EL) 2017/2226 artiklile 18.

Käesoleva lõike kohaldamisel, kui EESi rakendatakse koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega, registreeritakse sisenemiskeeld koos biomeetriliste andmetega, ning kui EESi rakendatakse ilma biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonideta, registreeritakse sisenemiskeeld ilma biomeetriliste andmeteta.

7. Europol kasutab EESi alates EESi järkjärgulise töölerakendamise esimesest päevast, nagu on sätestatud määruses (EL) 2017/2226.

Artikkel 5

Muud erandid määrustest (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399

1. Lisaks artiklis 4 sätestatud normidele kohaldatakse EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal käesolevas artiklis sätestatud norme, olenemata viisist, kuidas liikmesriigid otsustavad hakata EESi rakendama.

2. Piirivalveasutused löövad riiki sisenemisel ja riigist lahkumisel korrapäraselt templeid määruse (EL) 2017/2226 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanike reisidokumentidesse.

Määruse (EL) 2016/399 artikli 42a lõike 1 teises lõigus ning artikli 42a lõigetes 2, 5 ja 6 osutatud templi löömise kohustust kohaldatakse EESi rakendavates liikmesriikides *mutatis mutandis*.

3. Kui riiklikud asutused, kes on pädevad täitma määruse (EL) 2017/2226 artiklites 23–29, 31, 32, 34 ja 35 sätestatud eesmärke, sisestavad EESi andmeid, muudavad EESis andmeid, kustutavad EESist andmeid ja teevad EESis päringuid, siis nad:

a) käsitavad templeid asjakohaste EESi andmete puudumise korral ülimuslikuna;

b) käsitavad EESi andmeid ülimuslikuna:

   i) kui biomeetrilisi andmeid sisaldava isikliku toimiku ja löödud templi vahel on lahknevusi või

   ii) kui tempel puudub;

c) otsustavad igal üksikjuhul eraldi, kas ülimuslik on tempel või EESi andmed:

   i) kui biomeetrilisi andmeid mittesisaldava isikliku toimiku ja käesoleva artikli lõike 2 kohaselt löödud templi vahel on lahknevusi või

   ii) määruse (EL) 2017/2226 artikli 16 lõikes 4 osutatud juhtudel.

Riiklikud asutused ja Europol ei tee üksikisikuid kahjustavaid otsuseid üksnes selle alusel, et EESis ei ole väidetavat riiki sisenemist või riigist lahkumist registreeritud.

4. Kui liikmesriigi territooriumil viibiva kolmanda riigi kodaniku reisidokumendis puudub tempel ja EESis ei ole loodud isiklikku toimikut, võivad riiklikud asutused eeldada, et kolmanda riigi kodanik ei täida või enam ei täida liikmesriikidesse sisenemise või seal viibimise tingimusi.

Esimeses lõigus osutatud eeldust ei kohaldata kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes esitab mis tahes viisil usaldusväärsed tõendid selle kohta, et tal on liidu õiguse alusel vaba liikumise õigus või et tal on elamisluba või pikaajaline viisa.

Esimeses lõigus osutatud eelduse võib ümber lükata, kui kolmanda riigi kodanik esitab mis tahes viisil usaldusväärsed tõendid, nagu sõidupiletid või tõendi oma viibimise kohta väljaspool liikmesriikide territooriumi või eelmise elamisloa või pikaajalise viisa aegumise kuupäeva kohta, mis näitavad, et ta on täitnud liikmesriikide territooriumil lühiajalise viibimise kestust käsitlevad nõuded.

Kui esimeses lõigus osutatud eeldus on ümber lükatud, täidavad EESi kasutavad riiklikud asutused käesoleva määrusega lubatud ulatuses ühe või mitu järgmistest ülesannetest:

a) loovad EESis vajaduse korral selle kolmanda riigi kodaniku isikliku toimiku;

b) ajakohastavad selle kolmanda riigi kodaniku viimast riiki sisenemise / riigist lahkumise andmestikku ning sisestavad puuduvad andmed;

c) kustutavad selle kolmanda riigi kodaniku olemasoleva isikliku toimiku, kui määruse (EL) 2017/2226 artikliga 35 on sellise kustutamise võimalus ette nähtud.

5. Piirivalveasutused kasutavad EESi ning VISi koostalitlusvõimet, millele on osutatud määruse (EL) 2017/2226 artikli 8 lõikes 2, üksnes piiripunktides, kus EESi rakendatakse. Piirivalveasutused kasutavad VISi jätkuvalt otse:

a) piiripunktides, kus EESi ei rakendata;

b) piiripunktides, kus EESi rakendamine on peatatud vastavalt käesoleva määruse artiklile 7.

6. Riiklikud asutused ja Europol ei võta arvesse järgmist:

a) määruse (EL) 2017/2226 artiklis 11 osutatud maksimaalse lubatud viibimisaja kohta teavet andva automaatkalkulaatori tulemusi;

b) automaatselt loodud nimekirja viibimisaja ületajatest ega selle tagajärgi, nagu on osutatud eelkõige määruse (EL) 2017/2226 artikli 6 lõike 1 punktides c ja h, artikli 12 lõikes 3, artikli 16 lõikes 4, artikli 34 lõikes 3, artikli 50 lõike 1 punktides i ja k ning artikli 63 lõike 1 punktis e.

7. Määruse (EL) 2017/2226 artiklite 45 ja 48 kohaldamisel ei käsitata liikmesriikide poolt käesoleva määruse kohaselt tehtavaid EESi andmete töötlemistoiminguid ebaseaduslikena ega määrusega (EL) 2017/2226 vastuolus olevatena.

8. Kolmandate riikide kodanike isikusamasuse ja varasemate registreeringute kontrollimine vastavalt määruse (EL) 2017/2226 artiklile 23 toimub kõnealuse määruse artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmandate riikide kodanike puhul piiripunktides, kus EESi rakendatakse koos biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonidega, sealhulgas võimaluse korral iseteenindussüsteemide kaudu.

9. Lisaks määruse (EL) 2017/2226 artikli 50 lõikes 5 osutatud spetsiifilisele teabele, mille liikmesriigid peavad lisama tüüpvormile, mille eesmärk on anda kõnealuse määruse artikli 2 lõigetes 1 ja 2 osutatud kolmanda riigi kodanikule teavet tema isikuandmete töötlemise kohta EESis, täiendab liikmesriik asjaomase isiku isikliku toimiku koostamise ajal seda tüüpvormi järgmise teabega:

„Juhime tähelepanu, et riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem võetakse kasutusele järk-järgult. Selle ajavahemiku jooksul [alates …] ei pruugita teie isikuandmeid, sealhulgas teie biomeetrilisi andmeid, riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi jaoks koguda kõigi liikmesriikide välispiiridel. Kui sellise teabe kogumine on kohustuslik ja te otsustate seda mitte esitada, keelatakse teil riiki siseneda. Järkjärgulise kasutuselevõtu ajal ei lisata teie andmeid automaatselt viibimisaja ületajate nimekirja. Lisaks ei ole teil võimalik piiripunktides EESi veebisaidil või kättesaadavate seadmete abil kontrollida, kui kaua teil on veel lubatud riigis viibida. Lubatud viibimisaja kestust on võimalik kontrollida lühiajalise viibimise kalkulaatori abil, mis on kättesaadav Euroopa Komisjoni veebisaidil: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/border-crossing/short-stay-calculator_et.

Kui riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi järkjärguline kasutuselevõtmine on lõpule viidud, töödeldakse teie isikuandmeid vormil esitatu kohaselt.“

10. Komisjon kohandab määruse (EL) 2017/2226 artikli 50 lõikes 3 osutatud EESi veebisaidil olevat teavet, et seal kajastuks EESi järkjärguline töölerakendamine.

11. Määruse (EL) 2017/2226 artiklis 51 osutatud EESi töölerakendamisega seotud teavituskampaanias kajastatakse piiripunktides valitsevaid eritingimusi. Teavituskampaaniaga tagatakse, et mõjutatud isikutele edastatakse asjakohane teave, võttes arvesse käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud künniseid ja nõudeid. Komisjon kohandab Euroopa Andmekaitseinspektorit kaasates selle teavituskampaania materjale mõistliku aja jooksul enne EESi järkjärgulist töölerakendamist. Ka jätkab komisjon liikmesriikide toetamist nende materjalide ettevalmistamisel.

12. Määruse (EL) 2017/2226 artikli 11 lõike 3, artikli 12 lõigete 1 ja 2, artikli 13 lõigete 1 ja 2, artiklite 20 ja 21 ning määruse (EL) 2016/399 artikli 8 lõike 9 kohaldamine peatatakse.

13. Erandina määruse (EL) 2017/2226 artiklist 22 ja määruse (EL) 2016/399 artiklist 12a kohaldatakse kõnealustes artiklites sätestatud üleminekuperioodi ja üleminekumeetmeid alates esimesest päevast pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu.

14. Piiripunktides, kus EESi ei rakendata, tehakse kontrolle piiril kooskõlas määrusega (EL) 2016/399, nagu seda kohaldatakse päev enne EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1.

Piiripunktides, kus EESi rakendatakse, tehakse kontrolle piiril kooskõlas määrustega (EL) 2017/2226 ja (EL) 2016/399.

Erandina käesoleva lõike teisest lõigust ei kohaldata piiripunktides, kus EESi rakendatakse ilma biomeetriliste andmete töötlemise funktsioonideta, määruse (EL) 2016/399 artikli 6 lõike 1 punkti f alapunkti i ega sätteid, mis käsitlevad kolmandate riikide kodanike kontrollimist biomeetriliste andmete alusel üksnes EESi eesmärgil, millele on osutatud kõnealuse määruse artikli 6 lõike 1 punkti f alapunktis ii ja artikli 8 lõike 3 punktides a ja g.

Käesoleva määruse kohaldamisel peatatakse määruse (EL) 2016/399 artikli 9 lõike 3 ja artikli 12 kohaldamine.

15. Erandina määruse (EL) 2017/2226 artiklist 37 jätkab eu-LISA programmi nõukogu tegevust EESi järkjärgulise töölerakendamise lõpuni. Eelkõige seirab eu-LISA programmi nõukogu EESi järkjärgulist töölerakendamist, sealhulgas EESi kesksüsteemi stabiilsust, ning soovitab asjakohasel juhul lisameetmeid.

Artikkel 6

Juurdepääs EESi andmetele

1. EESis registreeritud andmete võimalikku mittetäielikkust EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal, mis tuleneb EESi erinevast rakendamisest igas liikmesriigis kõnealusel ajavahemikul, võetakse arvesse järgmiselt:

a) riiklikud asutused ja Europol EESis registreeritud riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete kasutamisel oma ülesannete täitmise käigus;

b) riiklikud asutused EESi andmete edastamisel vastavalt määruse (EL) 2017/2226 artiklitele 41 ja 42;

c) ETIASe kesküksus määruse (EL) 2017/2226 artikli 25a lõikes 2 osutatud kontrolli tegemisel;

d) pädevad asutused, komisjon ja asjaomased liidu asutused aruannete ja statistika koostamise eesmärgil vastavalt määruse (EL) 2017/2226 artiklile 63.

2. Vedajad kontrollivad reisidokumentidesse löödud templeid, et täita EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 26 lõikest 1 ja direktiivist 2001/51/EÜ tulenevaid kohustusi. Erandina määruse (EL) 2017/2226 artikli 13 lõikest 3 võivad vedajad hakata kõnealuses artiklis osutatud veebiteenust kasutama alates 90. päevast pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise esimest päeva.

180 päeva jooksul pärast EESi järkjärgulist töölerakendamise lõppu jätkavad vedajad lisaks veebiteenuse kasutamisele määruse (EL) 2017/2226 artikli 13 lõike 3 kohaselt reisidokumentidesse löödud templite kontrollimist, et täita Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 26 lõikest 1 ja direktiivist 2001/51/EÜ tulenevaid kohustusi.

3. Kui liikmesriigid täidavad määruse (EL) 2017/2226 artiklites 35 ja 52 osutatud kohustusi täiendada EESis registreeritud isikuandmeid, täiendavad nad asjakohaseid isikuandmeid üksnes niivõrd, kuivõrd see on võimalik, võttes arvesse EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal kogutud andmekogumite piiratud kättesaadavust. Kohaldataval juhul viidatakse selle määruse artikli 52 lõikes 4 osutatud haldusotsuses käesoleva määruse artikli 4 lõigetes 2–4 sätestatud künnistele ja nõuetele, mis võimaldavad registreerida mittetäielikke toimikuid.

4. Erandina määruse (EL) 2017/2226 artikli 63 lõike 1 teisest lõigust ei ole Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti nõuetekohaselt volitatud töötajatel EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal juurdepääsu päringute tegemiseks EESis registreeritud andmetes riskianalüüside või haavatavuse hindamiste tegemiseks.

Artikkel 7

EESi peatamine

1. EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal võivad liikmesriigid EESi rakendamise teatavates piiripunktides täielikult või osaliselt peatada EESi rakendamist märkimisväärselt häiriva EESi kesksüsteemi, riiklike süsteemide või sidetaristu rikke või erandlike asjaolude korral, mis põhjustavad nii intensiivset liiklust, et ooteaeg piiripunktis muutub ülemäära pikaks.

Osalise peatamise korral koguvad liikmesriigid määruse (EL) 2017/2226 artiklites 16–20 osutatud andmeid, välja arvatud biomeetrilised andmed.

Täieliku peatamise korral peatavad liikmesriigid EESi rakendamise täielikult ega kogu kõnealuse määruse artiklites 16–20 osutatud andmeid.

Mõlemal juhul teatavad liikmesriigid viivitamata ja hiljemalt kuus tundi pärast EESi rakendamise peatamise algust komisjonile ja eu-LISA-le EESi rakendamise osalise või täieliku peatamise põhjuse ja selle eeldatava või tegeliku kestuse. Kui see on piiripunktide kohalikke olusid arvestades asjakohane, teavitavad liikmesriigid piiripunktide taristurajatiste käitajaid ja vedajaid sellisest peatamisest.

Kui peatamise tinginud olukord on lõppenud, teavitavad liikmesriigid sellest viivitamata komisjoni ja eu-LISAt. Kui liikmesriigid on teavitanud peatamisest piiripunktide taristurajatiste käitajaid ja vedajaid, teatavad nad neile, et peatamise tinginud olukord on lõppenud.

2. EESi kesksüsteemi rikke korral teavitab eu-LISA viivitamata komisjoni ja liikmesriike sellise rikke põhjusest ja eeldatavast kestusest. eu-LISA teavitab ka komisjoni ja liikmesriike viivitamata rikke kõrvaldamisest. Kõik liikmesriigid teatavad komisjonile ja eu-LISA-le viivitamata EESi taastöölerakendamisest.

3. Pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu võivad liikmesriigid 90 päeva jooksul teatavas piiripunktis maksimaalselt kuueks tunniks ja üksnes erandlikel asjaoludel, mis põhjustavad nii intensiivset liiklust, et ooteaeg piiripunktis muutub ülemäära pikaks, EESi rakendamise osaliselt peatada, nagu on osutatud lõike 1 teises lõigus. Liikmesriigid vabastatakse sellise osalise peatamise ajal biomeetriliste andmete registreerimise osas määruse (EL) 2017/2226 artikli 21 lõikes 1 sätestatud kohustusest. Liikmesriigid teatavad viivitamata ja igal juhul hiljemalt kuus tundi pärast osalise peatamise algust komisjonile ja eu-LISA-le peatamise põhjuse ning selle eeldatava või tegeliku kestuse.

4. Kui EESi järkjärgulise töölerakendamise ajal EESis registreeritud isiklikest toimikutest sisaldab vähem kui 80 % biomeetrilisi andmeid, pikendatakse lõikes 3 osutatud 90 päeva pikkust ajavahemikku automaatselt 60 päeva võrra.

5. Hiljemalt kümnendaks päeval pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu esitab eu-LISA komisjonile statistika, mis võimaldab komisjonil kontrollida, kas see lõikes 4 osutatud osakaal on saavutatud. Hiljemalt 30. päeval pärast EESi järkjärgulise töölerakendamise lõppu teavitab komisjon liikmesriike kontrollimise tulemustest.

Artikkel 8

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates EESi töölerakendamise kuupäevast, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 6 lõikega 1.

Käesoleva määruse artiklit 3 kohaldatakse siiski alates 26. juulist 2025.

2. Käesoleva määruse kohaldamine lõpeb 180 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1. Kuid:

a) artikli 5 lõike 13 ning artikli 6 lõigete 1, 3 ja 4 kohaldamine lõpeb viis aastat ja 180 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1;

b) artikli 6 lõike 2 teise lõigu kohaldamine lõpeb 360 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1;

c) artikli 7 lõigete 3 ja 4 kohaldamine lõpeb 330 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1;

d) artikli 7 lõike 5 kohaldamine lõpeb 210 päeva pärast EESi töölerakendamise kuupäeva, mille komisjon otsustab kooskõlas määruse (EL) 2017/2226 artikli 66 lõikega 1.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 18. juuli 2025

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
R. METSOLA	M. BJERRE